

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI (SAL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

PUDUNGWANA 2014

MEMORANDAMO

MATSHWAO: 80

Memorandamo ona o na le maqephe a 9.

KAROLO YA A: MOQOQO

POTSO YA 1

Mohlahlobuwa o lokela ho araba potso e le NNGWE ya moqoqo. Bolelele ba karabo e be ba mantswe a 200 ho isa ho a 250.

- 1.1 Tseo ke di ratileng lenyalong leo.
 - Dikahare
 - Mohlahlobuwa o hlalosa/pheta diketsahalo tseo a di ratileng lenyalong. [40]
- 1.2 A tla a nthusa eo motho!
 - Dikahare
 - Mohlahlobuwa a ka pheta/hlalosa se ileng sa etsahala ha motho e mong a tla mo thusa. [40]
- 1.3 Seo motswalle a lokelang ho ba sona.
 - Dikahare
 - Mohlahlobuwa o hlalosa/pheta seo motswalle a lokelang ho ba sona, a we, a tsohe le wena ka nako tsohle.

 [40]
- 1.4 Serapeng sa diphoofolo tse hlaha.
 - Dikahare
 - Mohlahlobuwa a ka pheta/hlalosa tseo ba di boneng moo, ba ithutileng tsona le tse mo kgahlileng.

1.5.1- **Dikahare**

- Moqoqong ona mohlahlobuwa o iqapela sehlooho se qholoditsweng ke setshwantsho mme ebe o ngola moqoqo o itshetlehileng moralong oo a iketseditseng wona. O hlahisa ditaba tsa hae ka tsela e hlakileng.
 - Moqoqo o ka ngolwa ho tswa lehlakoreng lefe kapa lefe.
 - Dikahare di laolwa ke mehopolo ya sehlooho ya boiqapelo ya mohlahlobuwa.

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 40

ELA HLOKO:

- Sebedisa ruburiki ena ka nako tsohle ha o lekanyetsa meqoqo (Pampiri ya 2, KAROLO YA A).
- Maduo a go tloga go 0–40 a arogantswe ka maemo a le 5 a ditlhaloso.
- Mo ditlhokegong tsa Diteng, Puo le Setaele, maemo mangwe le mangwe a tlhaloso a arogantswe ka dikarolwana tsa maemo a a kwa godimo le a a kwa tlase ka seelo sa maduo se se tsamaelanang le ditlhaloso.

[40]

[40]

3 NSC – Memorandamo

KAROLO YA A: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO - (MATSHWAO A 40) SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI (SAL)

ELA HLOKO:

- o Sebedisa ruburiki ena ka nako tsohle ha o lekanyetsa meqoqo (Pampiri ya 2, Karolo ya A)
- o Matshwao a 0-40 a abilwe ho ya ka ditlhaloso tse araotsweng ka dikgato tse 5.
- o Lekgetheng la pele, tlhaloso ya boiphihlelo e arotswe HABEDI ho hlahisa boemo bo hodimo le boemo bo tlase; boemo bo bong le bo bong bo na le tlhaloso ya bona.

Makgetha a ho lekanyetsa		Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
DIKAHARE LE MORALO		22-24	18	12-16	7-11	0-6
Nehelano le sehlooho: tlhophiso ya mehopolo le dintlha, kelohloko ya baamohedi ba ditaba, maikemisetso le maemo.	Boemo bo hodimo	- nehelano e bontshang kutlwisiso e babatsehang ya sehlooho e supang bokgoni bo ikgethang; - mehopolo e matla, e phepetsa monahano mme ke e kgodisang; - o hlophisitswe hantle ka tsela e ikgethang mme o momahane ka tshwanelo ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo.	- nehelano e ntle e supang tsebo le bokgoni; - mehopolo ke e ipapisitseng ka botlalo le sehlooho mme e kgahlisang; - o hlophisitswe hantle ka tsela e ikgethang mme o momahane ka tshwanelo ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo.	- nehelano ke e kgotsofatsang ditlhokeho; - mehopolo e momahane ka tsela e kgotsofatsang le e kgodisang; - o hlophisitswe hantle ka tsela e ikgethang mme o momahane ka tshwanelo ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo.	- nehelano e momahane mona le mane; - mehopolo ke e seng ya boiqapelo mme e sa hlakang; - ho na le bopaki bo seng bokae ba tlhophiso le momahano ya mosebetsi.	- nehelano e tswile lekoteng ho hang; - mehopolo ke e sa tsepamang e dubakaneng; - ha e utlwahale mme dintlha di a phetakakwa; - ha o a hlophiswa ka tshwanelo le momahano ha e yo.
		19-21	17			
	Soemo bo tlase	- mosebetsi o tswileng matsoho leha o haellwa ke dintlha tse ikgethang tsa moqoqo o babatsehang; - mehopolo ke e supang boiphihlelo bo hodimo; - o hlophisitswe hantle ka tsela e bontshang	 - mosebetsi o radilweng hantle; - mehopolo ke e loketseng mme e thahasellisang; - o hlophisitswe hantle ka tsela e 			
matshwao a 24	3	bokgoni mme o momahane ka tshwanelo ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo.	bontshang bokgoni mme o momahane ka tshwanelo ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo.			
PUO, SETAELE LE HO		10-12	8-9	6-7	4-5	0-3
HLAOLA DIPHOSO Sehalo, rejisetara, setaele, tlotlontswe ke tse lokelang sepheo/tshusumetso le maemo; Kgetho ya mantswe Tshebediso ya puo le tlwaelo, matshwao a ho bala le mopeleto. matshwao a 12		- puo e sebedisitswe ka tsela e babatsehang, mme o sebedisitse sehalo se matla mme se susumetsang; - o batla o hloka diphoso tsa puo le tsa mopeleto; - o radilwe ka bokgoni bo tsotehang.	- puo e sebedisitswe ka tsela e supang bokgoni, mme ka kakaretso e a utlwahala; - sehalo se matla mme ke se loketseng, ho na le diphoso tse seng kae tsa puo le mopeletso; - o radilwe hantle ka tshwanelo.	- puo e sebedisitswe ka tsela e kgotsofatsang leha mona le mane ho na le ho se tsamaelane; - ka kakaretso sehalo ke se loketseng leha tshebediso ya puo ya bonono e haella; - o radilwe hantle.	- puo e sebedisitsweng ke e haellang haholo; - motswako dipolelong o tlase kapa ha o yo hohang. - tlotlontswe e haella haholo feela.	puo e sebedisitsweng ha se e utlwisisehang; tshebediso ya tlotlontswe e haella haholo mme ke sesosa sa nehelano e sa utlwisiseheng.
SEBOPEHO		4	3	2	1	0
Makgetha a tema: popeho ya dipolelo le kgodiso ya diratswana le bolele bo hlokehang. matshwao a 4		- kgodiso ya sehlooho ke e babatsehang; - katoloso ya dintlha ke e ikgethang; - dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e ikgethang.	- o hlophisitswe hantle ka tsela e bontshang bokgoni mme o momahane ka tshwanelo; - dipolelo le diratswana di etsa moelelo, mme di fapafapanngwa ka tshwanelo.	- dintlha di a utlwahala; - dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e mahareng.	- tse ding tsa dintlha di etsa moelelo mme di a utlwahala; - dipolelo le diratswana di na le diphoso; - moqoqo o a utlwisiseha leha o na le diphoso.	- dintlha tse hlokehang tsa bohlokwa di a haella; - dipolelo le diratswana tse hlahisitsweng ke tse fosahetseng; - moqoqo ha o na moelelo o lebeletsweng.
MATSHWAO		33-40	28-30	20-25	12-17	0-9

4 NSC – Memorandamo

Senotlolo sa ho aba matshwao:

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare/Moralo (60%)	24	DM =
Puo/Setaele/Ho hlaola diphoso (30%)	12	PSH =
Sebopeho (10%)	4	Seb =
Matshwao ohle	40	

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE

POTSO YA 2

Mohlahlobuwa o lokela ho araba potso e le NNGWE ya tema ya Kgokahano e Telele. Bolelele ba karabo ya hae e be ba mantswe a 80 ho isa ho a 100.

2.1 **Puo (e ngolwang)**

- Puo e lokela ho ela tlhoko sepheo, maemo le baamohedi ba ditaba (baithuti ba materiki);
- Puo e lokela ho ba matla mme e hohele: e be le selelekela, ho latele ditaba tse amanang le sepheo sa letsatsi (tumediso ya baithuti) mme e phethele ka qetelo e matla;
- Sebopeho:
 - E ngolwe mme ebe le sehlooho;
 - E be sebopehong se tshwanang le sa mogogo se nang le:
 - selelekela se hohelang ho qahamisa baamohedi ba ditaba ditsebe mme se qale ka tumediso;
 - mmele o bopilweng ka diratswana tse momahaneng;
 - Dipolelo e be tse kgutshwane, mme a nne a tswake ka metlae e lokelang ho natefisa puo le ho hohela baamohedi ba ditaba;
 - A sebedise dibopeho tsa puo le ditlwaelo ka nepahalo.

Dikahare

Puo ya mohlahlobuwa e hlake mme e lokele maemo (mokete wa tumediso ya baithuti) le baamohedi ba ditaba (baithuti).

[20]

2.2 Lengolo la setswalle

- Aterese ya mongodi e ngolwe hodimo ka tsohong le letona, mme e ngolwe ka sebopeho sa boloko;
- Atereseng ho se sebediswe matshwao a puo, ntle le ha ho sebedisitswe dikgutsufatso;
- Tlasa aterese ho ngolwe la mohla (letsatsi, kgwedi le selemo) oo lengolo le ngolwang ka ona;
- Ho latele tumediso (e ka bontsha kamano le ya ngollwang, jk. Kgotsi kapa Dineo) mme ha ho letshwao la puo le sebediswang;
- Mmele o ngolwe ka diratswana: ho be le selelekela mme ho latele diratswana tse ding tse jereng ditaba;
- Sepheo sa ho ngola se utlwahale (ho lebohela motswalle ha a fumane lengolo la ho kganna);
- Qetelo e be kgutshwane mme e phethele ditaba ka tsela e utlwahalang mme e ka hlahiswa ka tselanyana tse ngatanyana, ho itshetlehile feela kamanong ya mongollwa le ya ngolang.
- Dikahare:

Mohlahlobuwa a lebohele motswalle katlehong ya hae ya ho fumana lengolo la ho kganna.

[20]

2.3 Raporoto kapa Tlaleho

(Mofuta ona wa raporoto ke o ngolwang ka ketsahalo e bonweng ka mahlo).

- Raporoto ena ke tlaleho ya ketsahalo e bonweng ka mahlo;
- E lokela ho ba kgutshwane mme e fupare dintlha tse latelang:
 - e be le sehlooho:
 - e hlahise batho kapa motho eo raporoto e lebisitsweng ho yena;
 - ditaba di hlahiswe ka bokgutshwane;
 - mongodi a tobe taba.
- Puo e be ya semmuso (e ngollwa mosuwehlooho) mme ho sebediswe dipolelo tse phethahetseng.

Dikahare

Mohlahlobuwa o ngola ka kotsi ya koloi e ileng ya hlahela moithuti e mong haufi le sekolo.

[20]

2.4 Lengolo la kgwebo

- Mofuta ona wa lengolo o lokela ho ba le diaterese tse pedi (ya mongodi le ya mongollwa);
- Aterese ya mongodi e ngolwe hodimo ka tsohong le letona, mme e ngolwe ka sebopeho sa boloko;
- Tlasa aterese ya mongodi ho ngolwe la mohla (letsatsi, kgwedi le selemo) oo lengolo le ngolwang ka ona;
- Ho se sebediswe matshwao a puo, ntle le ha ho sebedisitswe dikgutsufatso (diatereseng ka bobedi);
- Aterese ya ya ngollwang e ngolwe ka tsohong le letshehadi haufi le mola mme e qale ka maemo a eo (jk. motsamaisi, molaodi, majoro, jj.);
- Ho latele tumediso (e be ya semmuso, jk. monghadi, mofumahatsana kapa mofumahadi, ji.);
- Ho latele sehlooho se totobatsang sepheo sa ho ngola;
- E be ho latela mmele o hlahiswang ka diratswana;
- Selelekela se totobatse ka ho toba sepheo seo lengolo le ngolwang ka sona.
- Mohlahlobuwa a tobe taba.

Dikahare

Mohlahlobuwa a hlahise tletlebo ya hae mabapi le thepa e fosahetseng eo a e amohetseng.

[20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 20

KAROLO YA C: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE KGUTSHWANE

POTSO YA 3

Mohlahlobuwa o lokela ho araba potso e le NNGWE ya tema ya Kgokahano e kgutshwane. Bolelele ba karabo ya hae e be ba mantswe a 60 ho isa ho 80.

3.1 Karete ya memo

Ena ke tema e reretsweng ho fetisa molaetsa o itseng, molaetsa o fapana ho ya ka sepheo sa ho e ngola.

- Lebitso la ya ngollwang (ya mengwang);
- Letsatsi, nako le sebaka di totobatswe;
- Ho hlahiswe ditaba tse loketseng (ho memela mosuwe moketjaneng);
- Puo (ya ya ngolang) e ka ngolwa ka tsela e batlang e na le dikgeo, e sa hokahane hantle (ho sebediswa dipolelo le dipolelwana nnqa tse ding) ka lebaka la bosiyo ba sebaka. Leha ho le jwalo molaetsa o utlwahale;
- Sehalo se laolwa ke dikamano (dipakeng tsa mongodi le ya ngollwang) leha ho ka kenyeletswa dintlha tsa bohlokwa tse hohelang.
- Lebitso le fane tsa mongodi di hlahiswe.

[20]

Dikahare

Mohlahlobuwa o memela titjhere ya hae moketjaneng wa hae.

3.2 **Ditshupiso**

- Ena ke tema e kgutshwane, e ka hlahiswang ka sebopeho sa seratswana feela;
- Puo e sebediswang e ka ngolwa e le ho sekaotaelo ka dipolelo tse kgutshwane (di se be telele kgatong ena ya puo);
- Mohlahlobuwa a sebedise puo e hlakileng, e otlolohileng mme e utlwesisehe habobebe;
- Tshupisong ya hae a lekanyetse ka tsela ya ho bolela mohlomong bolelele (ka dimitara kapa dikilomitara) bo itseng le ho bolela dibaka tse totobetseng tse jwalo ka meaho ya dikereke, matamo, diroboto jj.
- Sehalo se tsamaelane le mofuta ona wa tema le sepheo.

Dikahare

Mohlahlobuwa o tla lokodisa kamoo motswalle wa hae a lokelang ho tsamaya kateng ho tloha sebakeng se itseng ho tla fihla lapeng habo.

[20]

3.3 Posekarete

Hangata posekarete ke tema ya setswalle e kgutshwane.

- Tema ena e lokela ho ngolwa ka sebopeho sa karete (mohlahlobuwa a ka tshwantshisa sebopeho sena ka pensele bukeng);
- Letsatsi le sebaka tsa mongodi di lokela ho totobatswa (la mohla le ngolwe ka botlalo - letsatsi, kgwedi le selemo);
- Kaha ha e na sebaka se sekaalo (sa ho ngolla) aterese ya ya ngollwang e ka ngollwa ka lehlakoreng le leng ho ya ka mefuta ya yona;

- NOO WEMOTANGAM
- Puo (ya ya ngolang) e ka ngolwa ka tsela e batlang e na le dikgeo, e sa hokahane hantle (ho sebediswa dipolelo le dipolelwana nnqa tse ding) ka lebaka la bosiyo ba sebaka. Leha ho le jwalo molaetsa o utlwahale;
- Sehalo se laolwa ke dikamano (dipakeng tsa mongodi le ya ngollwang) leha ho ka kenyeletswa dintlha tsa bohlokwa tse hohelang.

Dikahare

Mohlahlobuwa a fane ka lebitso la sebaka seo ba se etetseng a boele a bolelle motswala wa hae ka tseo a di boneng, tse mo kgahlileng le tse sa mo kgahlang.

[20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 20 MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 80

9 NSC – Memorandamo

KAROLO YA B & C: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA TEMA YA KGOKAHANO E TELELE LE E KGUTSHWANE (MATSHWAO A 20) SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI (SAL)

Makgetha a ho leknyetsa	Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
DIKAHARE, MORALO	10-12	8-9	6-7	4-5	0-3
LE SEBOPEHO	- nehelano e babatsehang ya sehlooho e	- nehelano e ntle haholo, e bontshang	- nehelano e lekaneng e bontshang tsebo	- nehelano ya motheo e bontshang tsebo	- nehelano e totobatsa kgaello ya tsebo ya
-Tshekatsheko ya	supang bokgoni bo ikgethang;	tsebo e ntle ya makgetha a mofuta ona wa	ya makgetha a mofuta ona wa tema;	ya makgetha a itseng feela a mofuta ona	makgetha a mofuta ona wa tema;
sehlooho le mehopolo;	- mehopolo e matla e butswitseng;	tema;	- mosebetsi ha o a tsepama ka ho	wa tema;	-moelelo o nyotobetswa ke ho kgera ho
-Tlhophiso ya mehopolo;	- tsebo e batsi ya makgetha a mofuta ona	- mosebetsi ha o kgere o tsepame	phethahala sehloohong – ho na le ho	- mosebetsi o na le tsepamo e itseng feela	hoholo;
-Kelohloko ya baamohedi ba ditaba, maikemisetso	wa tema; - mosebetsi ha o kgere, o tsepame	sehloohong; - mehopolo le dikahare ke tse	kgera ho itseng; - mehopolo le dikahare di na le momahano	sehloohong empa o a kgera; - ha se ka mehla mehopolo le dikahare di	- mehopolo le dikahare ha di na momahano:
le maemo.	sehloohong;	momahaneng, tse hlalositsweng ka botebo	e mahareng;	momahaneng, sehlooho se tshehetswa ke	- ke dintlha tse mmalwa haholo tse
io maomor	- mehopolo le dikahare ke tse	mme di tshehetsa sehlooho:	- ke dintlha tse itseng feela tse tshehetsang	dintlha tse itseng feela;	tshehetsang sehlooho;
	momahaneng;	- sebopeho ke se loketseng se nang le	sehlooho;	- sebopeho se foofo feela, mme se na le	- ha ho boiteko ba ho sebedisa melao ya
	- dintlha tsohle di tshehetsa sehlooho mme	diphoso tse mmalwa.	- ka kakaretso sebopeho ke se loketseng	bohlotsa bo boholo.	sebopeho.
	di hlalositswe ka botebo;		empa se nang le diphoso.		
MATSHWAO A: 12	- sebopeho ke se nepahetseng.				
PUO, SETAELE LE HO	7-8	5-6	4	3	0-2
HLAOLA DIPHOSO	- sehalo, rejistara, setaele, le tlotlontswe di	- sehalo, rejistara, setaele, le tlotlontswe di	- sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe di	- sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe ha	- sehalo, rejistara, setaele le tlotlontswe ha
-Sehalo, rejistara, setaele, maikemisetso,	loketse ka ho fetisisa maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo:	loketse ka ho fetisisa maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo:	loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo:	di a lokela maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo hantle:	di dumellane le maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo;
baamohedi ba ditaba le	baamoneur ba unaba le maemo,	baamoneur ba uliaba le maemo,	ullaba le maemo,	инава не плаетно папше,	ра инара је таетто,
maemo:	- tshebediso ya puo e nepahetse ebile e	-ka kakaretso tshebediso ya puo e	- mosebetsi o na le diphoso tse itseng tsa -	- tshebediso ya puo e fosahetse ebile e	- mosebetsi o tletse diphoso o dubakane;
-Tshebediso ya puo,	bopehile hantle;	nepahetse ebile e bopehile hantle;	tshebediso ya puo;	tletse diphoso tse ngata;	mesossia e netes dipriese e dasanane,
tlwaelo ya tshebediso ya	1	'		3	
puo,kgetho ya mantswe,		- tshebediso ya tlotlontswe e ntle haholo;	- tshebediso ya tlotlontswe ke e lekaneng;	 tshebediso e seng kae ya tlotlontswe; 	- tlotlontswe ha e dumellane le maemo;
matshwao a ho bala le					
mopeleto.	- mosebetsi ha o na diphoso.	- mosebetsi boholo ha o na diphoso.	- diphoso ha se tse nyotobetsang moelelo.	- moelelo o nyotobetse.	- moelelo o nyotobetse haholo.
MATSHWAO A: 8					
MATSHWAO	17-20	13-15	10-11	7-8	0-5

SENOTLOLO SA HO ABA MATSHWAO:

Makgetha a tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare, Moralo le Sebopeho	12	DMS =
Puo le Setaele le ho Hlaola diphoso	8	PSH =
Matshwao ohle	20	